

St. Johanneslogen
St. Michael til det Lysende Kors
Tønsberg

HISTORIKK

Frimureriet kom til Norge i år 1749 med stiftelsen av den første St. Johanneslogen. Det skjedde i daværende Christiania, og logen het til å begynne med St. Olai Loge. I dag kjenner vi den under navnet St. Olaus til den hvide Leopard, som er moderloge til vår egen.

Stiftelsen skjedde i forbindelse med en reise kong Fredrik V foretok til Norge dette året. Med i reisefølget var blant andre grev Christian Conrad Danneskiold-Laurvig, som på den tid var det engelske frimureriets provincialmester for Danmark-Norge. Reisefølget spiste middag på Jarlsberg hovedgård den 2. juni, med oberst grev Fredrik Christian Otto Wedel-Jarlsberg som vert. Mye tyder på at han ble St. Olai Loges første leder. Frimureriet har dermed svært gamle røtter nettopp i vår by.

Tønsberg Broderforening

I de følgende årene vokste det norske frimureriet bare langsomt. Landets neste St. Johannesloge, Oscar til de syv Bjerger (Bergen) ble etablert i 1875. Dette var en tid med fremgang og vekst for landet. Det ga ringvirkninger i form av økt interesse for frimureriet, med voksende medlemstall også i byer uten egen etablert loge. Disse savnet mulighetene til frimureriske sammenkomster i egen by. Dette var bakgrunnen for at Tønsberg Frimurer Broderforening ble dannet den 22. februar 1890 med nærmere 30 medlemmer, for å være *"et arnested hvor murerlivet kunne erholde frisk næring gjennom murerisk omgang, murerisk tale og mureriske foredrag."* Dette var den første form for organisert frimureri i Vestfold.

Vår loge stiftes

I 1924 var Tønsberg landets desidert største broderforening med sine 137 medlemmer. Etter nitide forberedelser ble St. Johanneslogen St. Michael til det Lysende Kors stiftet den 5. mars 1926. De norske Johanneslogene har nummer etter hvilken rekkefølge de er stiftet, og vår loge er nr. 18 av landets p.t. 63 Johannesloger.

De stiftende brødre var sin bys historie bevisste. I ansøkingen til Landslogen heter det blant annet:

"Det er brødrenes ønske at kunde faa kalde den nye loge St. Michael til det Lysende Kors. St. Michael har vistnok været byens skytshelgen og ruiner av den ældgamle Michaels kirke sees endnu på Slotsfjeldet. Et kors fra Mariakirken, som ble revet i 1864, er nu anbragt paa Slotsfjeldstaarnet i Tønsberg og utsender ved alle de store høitider lysende straalere over byen."

Det som ga det direkte støtet til etableringen var at Th. Marthinsen og sønnen Axel Marthinsen i 1923 tilbød seg å skjenke den særdeles verdifulle tomten i Kammegaten 4 til broderforeningen. Dette på betingelse av at man skulle forsøke å etablere en loge. Dermed ble det nedsatt en bygge- og finansieringskomité, som engasjerte Helge Brat som arkitekt. Takket være stor innsats og gavmildhet blant brødrene kunne vårt

logebygg høytidelig innvies den 5. mars 1926 under ledelse av vår første Ordførende Mester, Nils Riddervold Jensen.

Dermed var grunnlaget lagt for ny fremgang og vekst, både i aktivitetsnivå og rekruttering. Fem år etter stiftelsen, ved utgangen av logeåret 1930/31 talte St. Michael til det Lysende Kors rundt 220 brødre.

St. Andreas broderforening og loge

Allerede den 27. oktober 1934 oppsto en ny og viktig tilvekst til det frimureriske arbeidet i Vestfold og Telemark. Det skjedde ved den formelle innstiftelsen av landets første St. Andreas broderforening, med utspring i vår egen loge. Det hadde foregått studiesammenkomster omkring St. Andreas gradenes innhold allerede fra 1929. Den nye broderforeningen hadde fra starten av sitt faste møtested i St. Michaels møtelokaler. Vestfold St. Andreas broderforening ble opphøyet til St. Andreasloge den 18. oktober 1961 med fast sete i nye lokaler i Sandefjord.

Vår loge var også sentral da landets første Kapitel Broderforening ble etablert i Vestfold i 1963. Foreningen arrangerer møter med foredrag i gradene VII til X, inklusive tre møter i året i vår egen loges lokaler. Videre var St. Michael til det Lysende Kors også med på å etablere Sandefjord Stewardloge, som startet med VII grad i 1995 og VIII grad i 2003. Dermed trenger ikke brødrene i Vestfold lenger å reise til Stamhuset i Oslo i forbindelse med forfremmelser til disse gradene. Frimurerlokalene i Sandefjord eies i fellesskap av logene i Vestfold og Telemark.

Logen okkupert

Den 9. april 1940 begynte et nytt og dystert kapittel i vår loges historie. Senere samme år ble frimureriet forbudt. Vår lokaler ble overtatt av lokale norske NS-sympatisører. Disse benyttet blant annet logesalen i sin møtevirksomhet. Mange gjenstander ble beslaglagt, inklusive protokoller, medlemslister og litteratur.

Kort tid etter den tyske kapitulasjonen ble logebygningen igjen tatt i bruk til det formålet den var tiltenkt. Det første logemøtet etter krigen var julemøtet som ble holdt den 20. desember samme år.

Logens grunnstein

En ny stor begivenhet var feiringen av logens 25-årsjubileum med gallamøte den 8. mars 1951. I den forbindelse ble det også laget en beretning om broderforeningens og deretter logens virke. I forordet uttalte komiteen at arbeidet med beretningen var vanskeliggjort ved at logens arkiv hadde gått tapt i krigsårene. Man hadde derfor gått til det skritt å åpne rommet hvor logebygningens grunnstein med endel aktstykker var nedlagt. Etter at disse dokumentene var blitt tatt avskrift av ble de lagt tilbake på plass, og der ligger de fortsatt. Da det igjen ble gjort forsøk på å finne grunnsteinen i 1995 lette man nemlig forgjeves. Heller ikke senere har det vært mulig å gjenfinne denne.

Logebygningen

Fra starten av disponerte logen lokaler i 3. og 4. etasje. I 1. etasje var det forretningslokaler, som i de første årene frem til 1935 ble leiet av Posten. I 2. etasje holdt Tønsberg Telefonforening ("Telegrafene") til inntil 1961. Da ble hele 2. etasje ombygget til selskapslokaler. Hjørnelokalet i 1. etasje ble kafeteria. For å sikre selskapslokalene gode forhold ble de innredet dametoalett i 3. etasje og deler av peisestuen ble omgjort til garderobe. På samme tid ble det gjort et tilbygg til 4. etasje hvor byggets vaktmester bodde i mange år. I dag er denne leiligheten blant annet brukt til korets sangøvelser.

I 1981 flyttet en av forretningene i 1. etasje ut og ga rom for nye toaletter og garderobe. Peisestuen fikk tilbake sin opprinnelige form, men den kunstneriske utsmykningen som ble overmalt i 1961 er fortsatt skjult. Heisen mellom 1. og 3. etasje kom i 1994.

Fra 1978 har det vært foretatt flere betydelige investeringer i gården, blant annet nye fyrkjeler (1978) og en oppjustering av vameanlegget (2006). Skiferen på yttertaket ble skiftet ut med kobber i 1989, nytt elektrisk anlegg kom i 2006, og ytterveggene ble totalt rehabilitert ved en omfattende restaurering i 2007.

Logen og fremtiden

Nå tidlig i et nytt årtusen fremstår vår loge St. Michael til det Lysende Kors som en livskraftig loge med nærmere 450 brødre, et aktivt sangkor, god rekruttering og stor møtevirksomhet. De ytre rammer ligger godt til rette for videre frimurerisk virksomhet i vår loge. Å fylle rammene med et verdig og godt innhold påligger dagens og fremtidens brødre.

Litografi av Hans Gerhard Sørensen